

STANDARD AKTUÁRSKÉ PRAXE 3 (SAP 3)

Aktuárská praxe ve vztahu k procesu ORSA dle Solventnosti II

ČSpA přejímá standardy z nadnárodních aktuárských asociací, jichž je plným členem, Evropské aktuárské asociace (Actuarial Association of Europe) a Mezinárodní aktuárské asociace (International Actuarial Association). SAP 3 je převzetím ESAP 3 schváleného dne 2. 8. 2017. ČSpA vydává tento standard dvojjazyčně. V případě sporu má česká verze přednost před anglickou.

Schváleno

Valnou hromadou České společnosti aktuárů

Dne XX. XX. XXXX

Část 1 Obecné

1.1 Účel

Tento standard SAP poskytuje pokyny pro aktuary, kteří se významně podílí na, nebo mají zodpovědnost za nastavení nebo průběh procesu ORSA, aby zamýšlení uživatelé měli dostatečnou jistotu, že:

- aktuárské služby jsou prováděny profesionálně a s náležitou péčí v souladu s pravidly Solventnosti II;
- výsledky jsou relevantní vzhledem k potřebám zamýšlených uživatelů, jsou prezentovány jasně a srozumitelně a jsou dostatečné v kontextu Solventnosti II; a
- předpoklady a metodika (včetně, ale ne pouze, modelů a technik modelování) jsou přiměřené a jsou patřičně používány.

1.2 Působnost

Tento standard SAP se vztahuje pouze na aktuárské služby vykonávané aktuárem ve vztahu k procesu ORSA, pokud se aktuár významně podílí nebo je zodpovědný za nastavení nebo průběh procesu ORSA, a to do té míry, která odpovídá zapojení a odpovědnostem aktuára. Širší aplikace tohoto standardu SAP je vítaná, zejména ve vztahu k aktuárům, kteří poskytují aktuárské služby podporující aktuary, na které se tento standard vztahuje.

Je zřejmé, že si společnosti zavedly různé přístupy, jak splnit požadavky ORSA. To zahrnuje jak provádění určitého souboru činností, specificky vyvinutých nebo upravených tak, aby vytvořily proces ORSA (jak je předjímán tímto standardem SAP), tak určení a provázání specifických postupů a výpočtů začleněných do procesů řízení společnosti, které společně splňují požadavky ORSA. Byť jsou požadavky popsány v tomto standardu SAP formulovány ve vztahu k prvně jmenovanému přístupu, neznamená to, že by druhý přístup nesplňoval požadavky ORSA. Pokud aktuár poskytuje aktuárské služby související s ORSA pro společnost, která neprovádí separátní explicitní proces ORSA, tento aktuár, který se významně podílí, nebo je zodpovědný za tyto aktuárské služby související s ORSA, by měl zajistit, že je dodržována podstata požadavků tohoto standardu SAP relevantních pro jeho práci.

Předpokládá se, že neaktuáři mohou také postupovat podle principů tohoto standardu SAP tam, kde je to vhodné, aby podpořili jednotnou aplikaci požadavků ORSA v členských státech, společnostech, skupinách nebo v rámci jednotlivých funkcí ve společnostech.

1.3 Soulad

[Pro účely tohoto standardu SAP nahrazuje tento odstavec odstavec 1.3 ze standardu SAP 1.] Jsou situace, kdy se aktuár může odchýlit od pokynů tohoto standardu SAP, a přesto být se SAP stále v souladu, a to pokud:

- 1.3.1 Aktuár dodržuje požadavky dané legislativou, které jsou v konfliktu s tímto standardem SAP.
- 1.3.2 Aktuár dodržuje požadavky Kodexu profesionálního chování aktuára vztahující se na práci, které mohou být v rozporu s tímto standardem SAP.
- 1.3.3 Aktuár se odchýlí od pokynů uvedených v tomto standardu SAP a v příslušné zprávě uvede patřičné vyjádření vztahující se k povaze, smyslu a dopadům jakéhokoli takového odchýlení, pokud je pokyn vyjádřen jako doporučení (“měl by”). (Pokud je pokyn vyjádřen jako povinnost – “musí”, aktuár se od něj nemůže odchýlit a zároveň postupovat v souladu s tímto standardem SAP.)

1.4 Vztah ke standardu SAP 1

Pokud to je možné, tento standard SAP neopakuje pokyny již uvedené ve standardu SAP1. Aktuár, který tvrdí, že postupuje v soulad s tímto standardem SAP (jako modelovým standardem), musí postupovat také v souladu se standardem SAP 1. Odkazy ve standardu SAP 1 na „tento standard“ by měly být vykládány tak, že se také vztahují na tento standard SAP 3, kde je to vhodné.

1.5 Jazyk

Bez ohledu na odstavec 1.3 tento standard SAP zavádí stejnou praxi jako standard SAP 1 při výkladu následujících sloves, kterým má být rozuměno tak, že vyjadřují uvedené akce nebo reakce:

- a) „muset“ znamená, že uvedená činnost je povinná a porušení takové činnosti znamená nedodržení tohoto standardu SAP; a
- b) „měl by“ znamená, že za normálních okolností je očekáváno, že aktuár dodrží uvedenou činnost, pokud její provedení neznamená, že výsledek je nerelevantní, nebo by mohl uvést uživatele aktuárských služeb v omyl. Pokud uvedená činnost není dodržena, měl by aktuár tento fakt uvést a zdůvodnit, proč danou činnost nedodržel.

V tomto standardu SAP je používán tučný font ke zvýraznění textu, který obsahuje sloveso „muset“.

1.6 Definice

Tento standard SAP používá různé termíny, jejichž specifický význam je definován v části 2. **Tyto termíny jsou v textu zvýrazněné tečkovaným podtržením, které slouží jako hypertextový odkaz k definici.**

1.7 Křížové odkazy

Tento standard SAP se odkazuje na obsah směrnice Solventnost II (Směrnice 2009/138/ES ve znění pozdějších úprav) a Nařízení Evropské komise (EU) 2015/35 ve znění pozdějších úprav. Pokud budou v budoucnu Směrnice nebo Nařízení aktualizována, zrušena, nebo nahrazena, aktuár by měl aplikovat principy tohoto standardu SAP v rozsahu, v němž zůstanou relevantní.

1.8 Účinnost

Tento standard SAP je účinný pro [aktuárské služby zahájené ode dne **XX.XX.XXXX** včetně.]

Část 2 Definice

Níže uvedené pojmy jsou definovány pro účely tohoto standardu SAP.

- 2.1 **AAE** – Actuarial Association of Europe – Evropská asociace aktuárů
- 2.2 **Aktuárské služby** – Služby, vycházející z aktuárských úvah, poskytované zamýšlenému uživateli, což může zahrnovat poskytnutí rady, doporučení, zjištění nebo názorů.
- 2.3 **Aktuár** – Jednotlivý člen / členka jedné z členských organizací AAE.
- 2.4 **AMSB** – Správní, řídicí nebo kontrolní orgán.
- 2.5 **Sdělení** – Jakékoli vyjádření (včetně ústních vyjádření) vydané nebo učiněné aktuárem s ohledem na aktuárské služby.
- 2.6 **Subjekt** – Celek nebo část předmětu aktuárských služeb, zahrnující pojišťovny, či jiné společnosti poskytující penzijní nebo zaměstnanecké plány, sociální zabezpečení, dále pak jednotlivce, státní orgány nebo úřady, skupiny, atd.
- 2.7 **Standard SAP 1** – Standard Aktuárské Praxe 1 (SAP 1) – Obecná aktuárská praxe, schválený valnou hromadou ČSpA dne 8. prosince 2015.
- 2.8 **Expozice** – Povaha a rozsah, v jakém je subjekt vystaven nejistotám (např. zvýšení rezerv, zisky a ztráty, události mající vliv na likviditu, reputace atd.).
- 2.9 **Zamýšlený uživatel** – Jakákoli právnická nebo fyzická osoba (zpravidla zahrnuje zadavatele), o niž aktuár v době, kdy aktuárské služby poskytuje, ví, že je pro ni zpráva určena.
- 2.10 **Legislativa** – Aplikovatelné zákony, ustanovení, předpisy nebo další závazná úřední práva (např. účetní standardy a další účinně závazné regulační metodiky).
- 2.11 **Cyklus ORSA** – Celek úkolů vykonávaných pravidelně pro účely procesu ORSA.
- 2.12 **Proces ORSA** – Rámec činností, které subjekt zavedl, aby zajistil plnění požadavků článku 45 směrnice Solventnost II.
- 2.13 **Běh ORSA** – Části cyklu ORSA, které se sestávají z vyhodnocení rizik, stanovení předpokladů, běhu modelů a formulace závěrů z výsledků.
- 2.14 **Událost spouštějící ORSA** – Materiální změna v povaze nejistot nebo expozičních vůči nim, nebo změna v porozumění takovým nejistotám a expozičním.
- 2.15 **Zadavatel** – Strana angažující poskytovatele aktuárských služeb. Zadavatel je většinou zákazníkem nebo zaměstnavatelem aktuára.
- 2.16 **Odborný úsudek** – Úsudek aktuára založený na pojistně-matematickém vzdělání a zkušenosti.
- 2.17 **Zpráva** – Sdělení aktuára poskytující zamýšlenému uživateli několik nebo všechny výsledky aktuárských služeb v jakékoli zaznamenané podobě, včetně, avšak ne výlučně, papírové formy, textových dokumentů, souborů tabulkového procesoru, e-mailů, webových stránek, prezentací či audio nebo video záznamů.

- 2.18 **Nejistoty** – Události, které nastávají v externím prostředí (např. pohyby na akciových trzích, storna, chování pojistníků, přírodní katastrofy, nehody atd.) nebo uvnitř samotného subjektu (např. problémy v provozu nebo kontrolách), které jsou obvykle označovány jako “rizika”; nejistoty také mohou nastat jako důsledek neúplného porozumění takových událostí, čímž se vyhodnocení rizik a modely mohou ukázat v průběhu času jako nedostatečné.
- 2.19 **Práce** – Veškeré aktuárské činnosti prováděné aktuárem týkající se aktuárských služeb. Obvykle zahrnuje získávání znalostí o okolnostech úlohy, získávání dostatečných a spolehlivých dat, výběr předpokladů a metodik, výpočty a analýzu smysluplnosti výsledků, využívání práce dalších lidí, formulování názorů a doporučení, dokumentaci, podávání zpráv a veškerých dalších sdělení.

Část 3 Patříčné postupy

3.1 Nastavení procesu ORSA

Pokud se aktuár významně podílí, nebo má zodpovědnost za nastavení procesu ORSA, doporučuje se, aby rozsah jeho práce pokrýval každou z podkapitol části 3.1.

Pokud se aktuár významně podílí, nebo má zodpovědnost za nastavení částí procesu ORSA, ale ne za celý proces, měl by si potvrdit se svým zadavatelem (ideálně co nejdříve v procesu, kdy je to možné), do jaké míry rozsah jeho práce zahrnuje témata popsaná v podkapitolách části 3.1 a – v případě podkapitoly 3.1.1 – jaké oblasti popsané v příslušných bodech spadají do jeho působnosti.

3.1.1 Stanovení strukturovaného přístupu k nejistotě

Aktuár musí podniknout přiměřené kroky, odpovídající jeho/jejímu zapojení a odpovědnosti, aby zajistil, že proces ORSA probíhá podle patříčně strukturovaného přístupu k nejistotě.

Při zvažování, zda proces ORSA probíhá podle patříčně strukturovaného přístupu k nejistotě, by měl aktuár zvážit, zda tento přístup:

- Umožňuje dostatečné porozumění a účinné řízení a sdělování oblastí nejistot (“rizik”), vývoje expozic vůči rizikům a procesu ORSA;
- Umožňuje koherentní identifikaci a kvantifikaci, nebo – pokud je to patříčné – kvalitativní vyhodnocení všech materiálních rizik relevantních pro ORSA, při zohlednění rizikového apetitu a rizikového profilu společnosti, a možného vývoje rizikového profilu během časového horizontu, který je v ORSA sledován;
- Dává jasně najevo, která materiální rizika jsou předmětem kvalitativního a která kvantitativního vyhodnocení a že v obou případech jsou aplikovány patříčné mechanismy a zdroje, které zajistí, že dané vyhodnocení je vhodné pro daný účel;
- Umožňuje začlenit nová a nově vznikající („emerging“) rizika a přístupy k rizikům, jakmile jsou identifikovány;
- Umožňuje porozumění interakci mezi riziky a expozicemi tak, jak se vyvíjí;
- Umožňuje procesu stanovení předpokladů zohlednit příslušný vývoj obchodu plánovaný vedením;
- Zajišťuje výkon patříčných scénářových a zátěžových testů, včetně reverzních zátěžových testů, a to včetně zohlednění příslušných opatření vedení;
- Zajišťuje výkon patříčného zpětného testování („back testing“) minulých předpokladů ve světle skutečného vývoje a že výsledky jsou náležitě zakomponovány v nastavení předpokladů pro aktuální cyklus ORSA;
- Zajišťuje patříčné soustavné posuzování a aktualizaci procesu ORSA;
- Umožňuje účinné spuštění a vykonání běhu ORSA jak v rámci periodického ročního nebo častějšího cyklu ORSA, tak jako následek patříčně definované události spouštějící ORSA;
- Umožňuje koherentní začlenění procesu ORSA do ostatních částí a procesů společnosti a do příslušného procesu přijímání rozhodnutí AMSB.

Aktuár musí být schopen vysvětlit a obhájit jím přijatý přístup, pokud je k tomu důvodně vyzván.

3.1.2 Odchyly od přístupu a metodiky založené na rozvaze podle Solventnosti II

Pokud proces ORSA zahrnuje přístup k ocenění rozvahových položek aktiv a závazků a/nebo ke kvantifikaci rizik, který se významně odchyľuje od přístupu, který společnost používá pro vykazování solventnostního kapitálového požadavku regulátorovi, musí aktuár zdokumentovat rozsah takového rozdílu, jeho zdůvodnění a možné dopady.

Při vyhodnocování významu jakékoli takové odchyľky by měl aktuár zohlednit:

- Rozsah, v jakém se daný přístup shoduje, nebo odlišuje od principů a pravidel Solventnosti II;
- Pravděpodobné dopady jakékoli takové odchyľky, zejména s důrazem na to, nakolik finanční projekce zahrnuté v ORSA umožní identifikaci významných rizik pro schopnost společnosti krýt své SCR ve zvoleném časovém horizontu;
- Rozsah, v jakém je ORSA vhodná pro zamýšlené použití v obchodní činnosti;
- Rozsah, v jakém ORSA přiměřeně zohledňuje jakoukoli takovou odchyľku s ohledem na zamýšlené použití ORSA.

Aktuár musí podniknout přiměřené kroky, aby zajistil, že jakákoli taková odchyľka a její dopady jsou patřičně sděleny těm, kteří přímo spoléhají na ORSA při výkonu svých významných rozhodovacích pravomocí.

3.1.3 Období zohledněné v ORSA

Aktuár musí podniknout přiměřené kroky, aby zajistil, že období zohledněné v procesu ORSA je patřičně pro zamýšlený účel ORSA.

Při určování patřičnosti časového období zvoleného pro proces ORSA by měl aktuár zvážit horizont projekcí používaných pro obchodní plánování a vývoj rizikového profilu pojišťovny, včetně:

- Možného budoucího run-offu současného kmene;
- Povahy a možného run-offu jakéhokoli nového kmene získaného v budoucnosti;
- Očekávaných změn v obchodních praktikách, jako např. změny v procesech upisování nebo likvidace pojistných událostí;
- Změny v ekonomickém prostředí, které považovány za pravděpodobné; a
- Změny v ekonomickém prostředí, které jsou považovány za možné a věrohodné, ale momentálně nejsou považovány za pravděpodobné.

Aktuár musí být schopen vysvětlit a obhájit zvolený výběr časového období zvažovaného v ORSA, pokud je k tomu důvodně vyzván.

3.1.4 Nekonzistence s přístupem společnosti k řízení rizik

Pokud se aktuár důvodně domnívá, že existuje materiální nekonzistence mezi procesem ORSA a přístupem společnosti k ostatním částem řízení rizik, musí aktuár zajistit, že jsou takové nekonzistence patřičně sděleny.

3.2 Provádění procesu ORSA

3.2.1 Kvantitativní vyhodnocení rizik a finanční projekce

Aktuár musí podniknout přiměřené kroky, aby zajistil, že kvantifikace rizik a finanční projekce používané v procesu ORSA jsou vhodné pro zamýšlený účel.

Při zvažování, zda jsou kvantifikace a projekce patřičné, by měl aktuár zohlednit rozsah, v jakém:

- může jakékoli přijaté zjednodušení nebo aproximace (ve vztahu k přístupům použitým pro stanovení zveřejňovaných finanční výsledky) ve výpočtu způsobit nepatřičnou indikaci významnosti materiálního rizikového driveru nebo rizika;
- jsou použité předpoklady patřičné a je dostatečně jasné, jak byly odvozeny; a
- jsou použité scénářové, zátěžové a citlivostní testy dostatečné pro indikaci významnosti rizikových driverů a rizik.

Aktuár musí být schopen vysvětlit a obhájit jím zvolený přístup při vyhodnocování patřičnosti, pokud je k tomu důvodně vyzván.

Pokud se aktuár důvodně domnívá, že zvolené kvantifikace nebo projekce obsahují materiální nedostatky, které učiní proces ORSA nevhodným pro svůj účel, pak musí aktuár zajistit, že jsou takové nedostatky patřičně sděleny.

3.2.2 Kvalitativní vyhodnocení rizik

Aktuár musí podniknout přiměřené kroky, v rozsahu odpovídajícím jeho zapojení a zodpovědnostem, aby zajistil, že kvalitativní vyhodnocení rizik používaná v procesu ORSA jsou vhodná pro zamýšlený účel ORSA.

Při zvažování, zda jsou kvalitativní vyhodnocení patřičná, by měl aktuár zohlednit rozsah, v němž vyhodnocení:

- Využívají příslušné historické údaje od samotné společnosti a z ostatních patřičných zdrojů;
- Zohledňují patřičně širokou škálu relevantních scénářů; a
- Prošla dostatečně důkladným procesem vnitřního posouzení.

Aktuár musí být schopen vysvětlit a obhájit jím zvolený přístup při vyhodnocování patřičnosti, pokud je k tomu důvodně vyzván.

Pokud se aktuár důvodně domnívá, že zvolené kvalitativní vyhodnocení rizik obsahuje materiální nedostatky, které učiní proces ORSA nevhodným pro svůj účel, pak musí aktuár zajistit, že jsou takové nedostatky patřičně sděleny.